

**Program
podizanja spomen - obilježja
na teritoriji Opštine Bar**

Na osnovu čl. 8 st. 2 i čl. 13 stav 1 Zakona o spomen-obilježjima („Službeni list Crne Gore“, br. 40/08, 40/11 i 2/17) i člana 43 Statuta opštine Bar („Sl. list Crne Gore – opštinski propisi“, broj 37/18), uz prethodno pribavljenu saglasnost Ministarstva kulture i medija Crne Gore, Rješenje br. UPI-21-01-041/22-892/4 od 15.06.2022. godine, Skupština opštine Bar na sjednici održanoj dana _____ 2022. godine, donosi

PROGRAM

podizanja spomen - obilježja na teritoriji Opštine Bar

Uvod

Ovim Programom u skladu sa Zakonom o spomen-obilježjima („Službeni list Crne Gore“, broj 40/08, 40/11 i 2/17) utvrđuju se spomen-obilježja koja će se podići na teritoriji opštine Bar, vrsta i način podizanja spomen-obilježja, opis simboličkog značenja kao i drugi elementi neophodni za sprovođenje Programa.

Spomen-obilježjima se shodno članu 1 navedenog Zakona trajno obilježavaju značajni događaji, čuvaju uspomene na istaknute ličnosti, njeguju ljudski ideali i kulturno-istorijske tradicije i odaje počast borcima za slobodu, civilnim žrtvama rata i masovnim stradanjima ljudi.

Spomen-obilježje je spomen objekat koji izgledom, sadržajem, oznakama ili natpisom doprinosi trajnom očuvanju vrijednosti iz stava 2 ovog Programa.

I

Podizanje spomen-obilježja Vladimiru i Kosari

1. Dukljanski knez Vladimir rođen je oko 970. godine u Krajini, i veoma mlad dolazi na čelo kneževine, u vrijeme kada je Vizantija bila u unutrašnjim i spoljašnjim poteškoćama, a na Balkanu se formiralo moćno Samuilovo carstvo. Pred Samuilovim nadiranjem 995. godine, koje je imalo za cilj pokoravanje Dalmacije, pa time i Duklje koja se nalazila na tom putu, knez Vladimir se povukao iz svoje prijestonice u Krajini na brdo Oblik (u Vladimiru). Da ne bi stradao, svojevoljno se predao Samuilu, pa je u Prespi neko vrijeme bio utamničen. Prema Ljetopisu popa Dukljanina, Samuilova ćerka Kosara je iz vjerskih razloga posjećivala utamničene i tako je upoznala Vladimira i zaljubila se u njega. Samuilo je dozvolio njihov brak i vratio tada zetu Vladimiru ponovo na upravu Duklju sa obavezom da prizna vrhovnu Samuilovu vlast. Nakon obreda vjenčanja Vladimir i Kosara su došli u Krajinu na dvor.

Poslije vojnog poraza od Vizantije i Samuilove smrti (1014.), na makedonski prijesto došao je Jovan Vladislav (1016-1018), Kosarin brat od strica, u čijoj se nemilosti odmah našao dukljanski knez. Nedugo zatim Vladimir je poslao izazvanike po zeta Vladimira, navodeći da mu se ništa neće dogoditi. Car Jovan Vladimir, knezu Vladimiru šalje kao zalog vjere i dobrodošlice zlatni krst, ali znajući za njegovu prevrtljivost knez Vladimir je tražio da mu umjesto zlatnog, pošalje drveni, jer je na takvom „Spasitelj razapet“. Vladislav je, zaklinući se na tom krstu na ljubav i vjeru Vladimiru u Zetu poslao monahe s drevenim krstom. Međutim, čim je knez Vladimir stigao u Prespu, ubijen je ispred vrata crkve u kojoj se molio. U trenutku smrti, 22. maja 1016. godine, u rukama je imao krst nad kojim je izvršeno krivokletstvo, i sa tim krstom je i pokopan.

Nakon Vladimirove smrti i prebjega dukljanskog nadbiskupa Ivana u Dubrovnik, Duklja/Zeta je u administrativnom smislu vraćena pod vlast Vizantije, a Dukljanska nadbiskupija je nestala. Međutim, pretvaranje Duklje u provinciju je kratko trajalo jer su temelji koje je postavio knez Vladimir bili jaki, a Vladimirovi nasljednici su uspješno 1042. godine, na Tuđemilu, izvojevali pobjedu nad Vizantijom, i Duklja, odnosno Zeta, postaje samostalna, prva među Južnoslovenskim zemljama.

Po pogubljenju Vladimirovo tijelo je kratkotrajno počivalo u Prespi. Njegova udovica, knjeginja Kosara, prenosi tijelo svog muža i krst u Duklju, u crkvu Sv. Marije (Prečista Bogorodica) u Krajini. Dvije godine nakon Vladimirove smrti, 1018. godine, Kosara je umrla i sahranjena pored svoga muža, u crkvi Sv. Marije, odnosno Bogorodice u Prečistoj krajinskoj u Krajini. Najvjerovatnije u to vrijeme, krst je skinut s Vladimirovog tijela i dalje čuvan u crkvi, njegovoj zadužbini.

Početakom XIII vijeka, oko 1215. godine, Epirci (po drugima Mongoli) su prilikom zauzimanja Skadra opljačkali Bogorodičinu crkvu u Krajini, a mošti Svetog Vladimira odnijeli u Drač gdje je do 1381. godine smatran za sveca zaštitnika ovog grada. Poznato je da su u srednjem vijeku mošti svetaca smatrane značajnim ratnim plijenom. Istoričari navode da su potom Vladimirove mošti 1381. godine prenijete iz Drača u manastir kraj Elbasana (danas teritorija Albanije). Te 1381. godine prvi put se Vladimir imenuje kao Jovan Vladimir. Zanimljivosti crkve u kojoj su bile izložene mošti našeg prvog sveca je u tome što je pomenuti zapis na crkvu urađen na tri jezika-slovenskom, grčkom i latinskom. Prenos moštiju u Drač, potom u Elbasan, je moguće uticao na pojavu grčke legende o našem svecu, prvi put publikovane od strane dračkog episkopa Kozme, 1690. godine. Zbog nepoznavanja i neuvažavanja svih istorijskih činjenica, osobito vezanih za prenos njegovih moštiju, već od XVII vijeka počinje krivotvorenje i prisvajanje Vladimirovog žitija, koje traje do današnjih dana pa ga određeni autori smatraju bugarskim ili srpskim svetiteljem imena Jovan Vladimir od 1861. godine. U vrijeme prvog izmještanja zemnih ostataka kneza Vladimira iz Krajine, Krajini je ostao **Vladimirov krst** na čuvanje u crkvi i oni su ga čuvali sve do vremena kad je on prešao u vlasništvo porodice Andrović u Veljim Mikulićima. Od početka ovog milenijuma, čivot sa svetiteljevim moštima se nalazi u Tirani, u crkvi Svetog Jovana Vladimira.

Postavljanjem spomen-ploče trajno se čuvaju uspomene na ličnost kneza Vladimira, njegovu hrabrost, mučeničko stradanje, njeguju ljudski ideali ali i kulturno -istorijska tradicija, kroz tragičnu sudbinu Vladimira i Kosare koju povezuje nesebičnost ljudskih emocija, koja je postala dragocjeni dio cjelokupnog mozaika crnogorske duhovne vertikale.

2. Vrsta spomen-obilježja koje će se podići Vladimiru i Kosari je spomen-objekt SPOMEN-PLOČA.

3. Spomen obilježje-SPOMEN-PLOČU posvećenu Vladimiru i Kosari podići će Opština Bar na osnovu zajedničke inicijative sa Republikom Sjevernom Makedonijom u cilju unapređenja i jačanja kulturnih veza između Države Crne Gore i Republike Sjeverne Makedonije.

4 Sredstva za podizanje spomen-ploče obezbjedila je Republika Sjeverna Makedonija u vidu donacije.

5. Rok za podizanje Spomen-ploče je prvi kvartal 2022. godine.

6. U realizaciji podizanja ovog spomen-obilježja, u skladu sa Zakonom, donijeće se posebna odluka.

II

Završna odredba

Ovaj Program stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore – opštinski propisi“.

SKUPŠTINA OPŠTINE BAR

Broj 030 _____

Bar, _____

PREDSJEDNICA

mr Milena Božović

Obrazloženje

Pravni osnov

Pravni osnov za donošenje Programa sadržan je u čl. 8 i 13 Zakona o spomen-obilježjima („Službeni list Crne Gore“, br.40/08, 40/11i 2/17), kojim je propisano da se spomen-obilježja podižu u skladu sa programom podizanja spomen-obilježja koje donosi skupština opštine, glavnog grada i prijestonice, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove kulture; da skupština opštine može donijeti Program samo u okviru date saglasnosti nadležnog organa.

Takođe članom 43 Statuta Opštine Bar („Službeni list Crne Gore –opštinski propisi“, broj 37/2018), je propisano da Skupština vrši i druge poslove utvrđene zakonom, statutom i posebnim odlukama.

Podizanje spomen-ploče Vladimiru i Kosari

Inicijativu za podizanje spomen-ploče posvećene Vladimiru i Kosari 2012.godine pokrenuli su Udruženje makedonsko-crnogorskog prijateljstva i Zajednica Crnogoraca u Republici Makedoniji, koja je podržana i realizovana od strane tadašnjeg predsjednika Republike Makedonije Đorđa Ivanova. Tako je Republika Sjeverna Makedonija finansirala izradu spomen-ploče čije je postavljanje dogovoreno u Baru gdje je najukorjenjeniji kult kneza Vladimira, u narodu poštovanog kao sveti Jovan Vladimir. Postavljanjem ove spomen-ploče trajno se čuvaju uspomene na ličnost kneza Vladimira, njegovu hrabrost, njeguju se ljudski ideali ali i kulturno-istorijska tradicija kroz očuvanje najstarijeg crnogorskog relikvija, kao i legende o njegovoj ljubavi sa Kosarom, ćerkom makedonskog cara Samuila opjevane u „Ljetopisu Popa Dukljanina“.

Sekretarijat za kulturu, sport i mlade